

Tomi Reich

Tordai emlékek

(Folytatás)

Bolond Béla

1944 október közepe felé, Románia már teljes egészében fel volt szabadítva a náci uralom alól. Apám szerencsésen hazatért a munkaszolgálatból és nap mind nap halgatta az angol rádió magyar adását, onnan merítette az információkat. Azt mondta hogy rövid időn belül Amerika, Anglia és Oroszország legyőzik Németországot. Béke lesz, demokrácia, szabadság és az emberek világszerte jobban fognak élni.

Valamivel később Ernő nagybátyám is hazatért, ő is munkaszolgálatos volt. Ernő bácsi, apám idősebb testvére, agglegény volt és mivelhogy nem volt családja, nálunk telepedett meg. Úgy látszik nagyon megviselte a munkaszolgálat, de inkább lelkileg mint testileg. Minden reggel korán felkelt és kiült egy kis padra, az udvarban. Majdnem egész nap ott ült, egyik cigarettát a másik után szivta és közben csak bámészkodott a semmibe.

Nagyapám, aki a háboru előtt egy jómodú kereskedő volt Mezőzáhon, már nagyon unta a tétlenséget és mielőbb vissza akart térni a falujába és újra megnyitni az üzletet. De apám ezt nagyon ellenezte, ugyanis Hermin nagymama már nem élt és apám nem akarta hogy nagytata egyedül éljen a faluban.

Új életet kezdtünk. Új lakásba költöztünk, egy központi utcán. Szép, négy szobás lakás volt, egy nagy épület második emeletén.

Egy forró nyári nap, anyám leküldött a közeli fűszerüzletbe valamit venni, de útközben furcsa (vagy talán azt kellene írnom hogy szörnyű) dolog történt. Mentem az utcán és egyszerre csak látom hogy velem szembe közeledik egy ... boszorkány! Határozottan állítom hogy boszorkány volt! Pontosan úgy nézett ki mint a boszorkányok a meséskönyvben: magas volt, görnyedthátú, az arca csupa ránc, nagy sas orra, égő fekete szemei szinte perzselték azt akire ránézett, a fején valami furcsa fekete kalap, a bal vállán egy nagy táská amelyből mindenféle cafatok és rongyok lógtak ki, a jobb kezében hosszú bot. Sarkon fordultam és fejvesztve rohantam haza, egyenesen anyámhoz. "Mami, Mami, kiáltottam lihegve, egy boszorkányt láttam az utcán!"

"Mit beszélsz te butaságokat! Már mondtam neked hogy boszorkányok nem léteznek!" válaszolta anyám.

"De igen! Ott megy az utcán! Gyere nézz ki az ablakon, akkor te is látni fogod!"

Anyám kinézett az ablakon és miután meglátta a "boszorkányt" csak ennyit mondott: "Na látod hogy butaságokat beszélsz?! Ez nem egy boszorkány! Ez Bella néni! Igaz hogy kissé bolond, de nem tesz senkinek semmi rosszat!"

Később megtudtam hogy mindenki ismerte a városban és csak "Bolond Béli"-nak szólították. Egy szerencsétlen teremtés volt. Nem volt neki sem családja, sem rokonai, sem barátai. Koldulásból tengette nyomoruságos életét. Néha bekopogott egy lakásba és kért egy kis ennivalót, vagy egy kis pénzt, vagy egy ócska ruhát vagy cipőt. Az emberek sajnálták és legtöbbször valamit adtak neki. De Bolond Béla, úgylátszik, mégsem volt teljesen bolond! Volt benne valami öntudat, valami büszkeség. Ő mindig azt tartotta hogy ő nem koldus és mindenért amit kap, valamit ad cserébe. Hogy mit? Hát két dolog volt amivel szolgálhatott: kártyavetéssel és dalolással.

Egy este éppen nálunk volt amikor apám hazaérkezett. Bolond Béla mélyen a szemébe nézett, aztán azt mondta hogy meg akarja jósolni a jövőjét. Leültünk mind az asztal köré, Bolond Béla előszedte a kártyákat, rakosgatta őket, keverte, nézegette, ismeretlen szavakat motyogott és végül a következőket mondta: "Tisztelt uram! Maga most egy nagy vállalkozásba akar kezdeni. Ebben a vállalkozásban maga sok pézt hajlandó befektetni. De én azt mondom ne tegye ezt! Mert ez a vállalkozás nem fog sikerülni! Maga el fogja veszteni a pénzét!"

Ami igaz, igaz! Abban az időben apám, Ernő bácsival együtt, nagy fába vágta a fejszét! Egy kis üzemet terveztek létrehozni, amelybe nagyon jó minőségű kalcium port akartak gyártani, egy egészen új eljárással. A találmány Dr. Kertész István nevéhez fűződött, aki a tordai vegyi üzemek főmérnöke volt. Kalcium port azelőtt is gyártottak, de Dr. Kertész eljárása sokkal egyszerűbb volt és ennek megfelelően sokkal olcsóbb is! Először építettek egy "mini" üzemet és kipróbálták az eljárást kicsiben. A kísérlet nagyon jól sikerült. A kalcium por majdnem száz százalékosan tiszta volt. Aztán vettek a város peremén egy régi házat amit átalakítottak üzemmé. 1947 elején az üzem már működött. Apám volt az üzemvezető, Ernő bácsi csinálta az adminisztrációt és a "marketinget". A vállalat nagyon jól indult. A jó minőségű kalcium por igen keresett cikk volt a gyógyszer és a kozmetika iparban. Pár hónap leteltével olyan sok volt a megrendelés hogy már két *schicht*ben dolgoztak, az év végé felé pedig már három *schicht*ben! 1948 elején, apám és Ernő bácsi már azt tervezték hogy kibővítik az üzemet.

De még az év júniusában beütött a krach! Románia kommunista kormánya elhatározta hogy államosítja a vállalatokat. Eleinte az a hír járta hogy csak a nagy vállalatokat államosítják. De úgy látszik hogy az "elvtársaknak" evés közben megnőtt az étvágyuk, mert később már a kisebb vállalatokat is államosították.

Ez lett a sorsa a mi kis üzemünknek is, 1949 tavaszán.

* * *

Amint már említettem, Bolond Béla második "tudománya" a dalolás volt. Rekedt, beteges hangján mindig ugyanazt a régi nótát dalolta. Az emberek mégis türelemmel meghalgatták sőt gyakran meg is dicsérték!

Ezt a kissé együgyű nótát oly sokszor hallottam hogy még most is eszembe tartom:

A bécsi hegyeken
Fújnak a szelek
Írtam a babámnak
Két szép levelet.

Meg írtam neki
El fogom venni
Piros Pünkösöd napján
Fogunk esküdni.

Várhatsz babám, elvárhatsz,
Mig a lábodon elszáradsz!

Később gyakran feltettem magamnak a kérdést: vajon Bolond Béla csak ezt az egy nótát tudta? És ha nem, miért mégis mindig csak ezt dalolta?

Egy idős ember, aki már hosszú évek óta ismerte, azt mesélte nekem hogy fiatal korában Bella egy szép lány volt. Mestersége is volt, sőt kérője is! Már készültek az esküvőre, de egy szép nap a vőlegény eltűnt! Mintha a föld nyelte volna el! Egyesek azt mondták hogy titokban kivándorolt Amerikába, mások azt hogy megszökött egy másik lánnyal.

Tény az, hogy ezek után Bella már nem volt normális. Úgy látszik, ez a kis együgyű dal magába foglalta élete tragédiáját.

Tordai emlékek (Első rész)

http://www.bjt2006.org/TR_Tordai_emlekek1_1412.pdf

Tordai emlékek (Második rész)

http://www.bjt2006.org/TR_Tordai_emlekek2_1712.pdf

Notita autobiografica

M-am nascut in 1940 la Cluj. Copilaria si adolescenta mi-am petrecut-o la Turda. Acolo am facut si liceul. Pe urma am ajuns la Universitatea din Timisoara, la facultatea de matematica si fizica, pe care am absolvit-o in 1964. In acelasi an am emigrat in Israel, cu familia (parintii si sora) si ne-am stabilit la Petach-Tikva, 15 km est de Tel-Aviv.

Am fost profesor de matematica, statistica si cercetare operationala la Colegiul Tehnologic al Universitatii din Tel-Aviv; in paralel, am fost profesor de matematica si la Institutul Pedagogic (cu profil tehnologic) din Tel-Aviv. In anul 2006 am iesit la pensie. Sunt casatorit si am doi baieti: Michael si Amir si doua nepoate: Inbal si Shira.

Am inceput sa-mi scriu amintirile in urma cu doi ani. De fapt, cartea nu e organizata pe capitole, ci pe "cicluri". Primele doua cicluri, intitulate respectiv: "Amintiri din Turda" si "Amintiri din Timisoara" sunt scrise in limba romana. Ciclul al treilea, intitulat "Tordai emlekek" e scris in limba maghiara. Ultimul ciclu, intitulat "Zichronot" e scris in limba ebraica (ivrit).

Tomi Reich

Decembrie 2011

